

напрямами вітчизняної Стратегії та Стратегічного плану, котрі уже були згадані вище. Синхронізація та узгодження протидії злочинності на національному та міжнародному рівнях має першочергове значення, оскільки дозволить комплексно вирішувати завдання, що стоять перед правоохоронними органами. З огляду на масштабність завдань щодо протидії організованій злочинності ефективним є поєднання наукових підходів, новітніх інформаційних технологій та практичних надбань підрозділів, що здійснюють протидію організованій злочинності. При цьому наука та технології повинні відігравати роль науково-методологічного та методичного забезпечення вирішення конкретних завдань практичних підрозділів, тобто давати ґрунтовні відповіді на їхні запити та очікування та прогнозувати можливі результати.

1. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>.

2. Деякі питання запровадження в діяльність центральних органів виконавчої влади системи оцінки СОСТА Україна : постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2022 р. № 59. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59-2022-п#Text>.

3. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 850-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-р#Text>.

4. Про Комплексний стратегічний план реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023-2027 роки : Указ Президента України від 11 травня 2023 р. № 273/2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/2023#Text>.

5. Крамаренко Ю. М., Скок О. С., Шевченко Т. В., Хашев В. Г. Сучасні питання протидії організованій злочинності в Україні та за кордоном: монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 216 с. URL : <https://er.dduvs.in.ua/handle/123456789/9736>.

6. 10.3 Council of Europe Committee on Counter-Terrorism (CDCT). *Council of Europe*. URL : https://search.coe.int/cm/pages/result_details.aspx?objectid=0900001680a19655.

УДК 343.9.02+341.31

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/92-94

Максим КРИВОНОС

доцент кафедри поліцейської діяльності факультету підготовки фахівців для підрозділів поліції Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка ДонДУВС,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ЗАГРОЗИ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З часу ратифікації Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності держава Україна взяла на себе низку важливих зобов'язань в частині здійснення комплексу заходів щодо збирання та аналізу інформації про характер організованої злочинності на всій території держави, тенденцій та умов злочинної діяльності, обміну такою інформацією; контролю за практичними заходами щодо протидії організованій злочинності, а також проведення оцінки їх ефективності та дієвості.

Зважаючи на значущість та затребуваність результатів реалізації взятих Україною на себе зобов'язань, було розроблено й впроваджено Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю [1] та план заходів з її реалізації [2]. Слідом за цим конкретизовано повноваження спеціальних підрозділів із боротьби з організованою злочинністю МВС (на той час УБОЗ) та СБУ з подальшим їх реформуванням під сучасні виклики часу. 13 жовтня 2015 р. замість ліквідованого УБОЗ утворено Департамент захисту економіки НПУ, на зміну якого 9 жовтня 2019 р. сформовано Департамент стратегічних розслідувань НПУ як міжрегіональний територіальний орган у складі кримінальної поліції Національної поліції України, який у співпраці з іншими правоохоронними органами бере

участь у реалізації державної політики з питань боротьби з організованою злочинністю [3]. Наразі в Україні реалізується Стратегія боротьби з організованою злочинністю, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р [4], план заходів щодо виконання якої затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 850-р. [5]. В зазначеній стратегії чітко зауважено, що в умовах збройної агресії проти України та намагання створити терористичні організації в державі організована злочинність становить пряму загрозу для національної безпеки нашої держави [4].

І дійсно, повномасштабна збройна агресія РФ проти України поставила на порядок денний необхідність вирішення цілої низки викликів, пов'язаних з цією подією, починаючи від адаптації національного кримінального та кримінального процесуального законодавства до умов і викликів воєнного стану, закінчуючи необхідністю здійснення комплексу першочергових та невідкладних організаційних, мобілізаційних та інших заходів, спрямованих на стримування та відсіч агресору, документування ознак кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України, миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, виявлення та ідентифікацію злочинців.

Одним із неминучих негативних наслідків подібної зміни акцентів стало те, що правоохоронні органи об'єктивно менше уваги почали приділяти протидії іншим кримінальним правопорушенням, як-от: торгівля людьми, шахрайство, незаконне поводження зі зброєю (особливо стрілецькою та легкого озброєння), наркотичними засобами, психотропними речовинами, їх аналогами тощо, до яких традиційно виявляли свій інтерес представники злочинного світу.

Умовами воєнного стану й тимчасовою переорієнтацією правоохоронних органів на виконання пріоритетних викликів та завдань активно скористалися організовані злочинні групи та злочинні організації, які поширили свій протиправний вплив на критично важливі сфери суспільного життя, зокрема й військову сферу, що є реальною загрозою для національної безпеки нашої держави.

Як відзначають А. Мовчан та Т. Созанський, з думкою яких цілком погоджуємося, структура сучасної організованої злочинності характеризується мережевим середовищем, де відносини між злочинцями є мінливими, системними і орієнтованими на отримання прибутку [6, с. 52]. Злочинці взаємодіють між собою в межах злочинних угруповань, що діють відокремлено або об'єднуються у так звані «кримінальні надорганізації» – злочинні спільноти, які спеціалізуються на одній чи одночасно декількох ключових протиправних напрямках діяльності, активно використовують допомогу корумпованих ділків та легальних бізнес-структур для легалізації отриманих прибутків та розширення свого впливу.

Отже, можна з упевненістю стверджувати про сформованість стійких сфер та напрямів протиправної активності організованої злочинності, що посилюються в умовах воєнного стану, на які слід звертати особливу увагу уповноваженим підрозділам правоохоронних органів:

1) ймовірний вступ частини осіб, що раніше входили до складу організованих злочинних груп різного спрямування або продовжують бути у їх складі, до лав Територіальної оборони та Збройних Сил України (далі – ЗСУ) для протистояння російській агресії з отриманням легального доступу до стрілецької зброї й озброєння та відомостей військового характеру у сфері безпеки і оборони.

Зазначені обставини потенційно створюють для таких осіб нові можливості для:

а) надання російській федерації, її представникам, злочинним групам сприяння у проведенні підривної діяльності проти держави України, зокрема через деморалізацію військовослужбовців та посилення руйнівного впливу на найважливіші об'єкти військового призначення [7, с. 305] (пункти управління, вузли зв'язку, радіотехнічні станції, місця зосередження техніки та розміщення військовослужбовців, військового майна тощо);

б) планування та здійснення незаконних оборудок зі зброєю та боєприпасами:

– налагодження каналів постачання в незаконний обіг автоматичної та іншої вогнепальної зброї (насамперед стрілецької та легкого озброєння), зокрема й необлікованої, та боєприпасів до неї;

– підбір вибухонебезпечних предметів для організації та вчинення терористичних актів тощо;

– постачання військовослужбовцям синтетичних психоактивних речовин за оплату або в обмін на окремі зразки зброї та боєприпасів;

– вербування військовослужбовців до участі в організованих злочинних

угрупованнях;

в) підбір осіб із-поміж діючих та колишніх військовослужбовців для формування нелегальних приватних військових та охоронних компаній;

2) створення злочинних схем:

– зі збирання та подальшого використання на свою користь пожегтів грошових коштів на потреби ЗСУ шляхом створення точних копій Інтернет-ресурсів, телеграм-каналів для збирання благодійних пожегтів тощо;

– із закупівлі харчової та нехарчової продукції, техніки, предметів озброєння для потреб ЗСУ за завищеними цінами, неналежної якості тощо;

3) створення спеціальних онлайн-платформ (спеціалізованих відкритих або прихованих телеграм-каналів, Інтернет-магазинів тощо), які пропонують до придбання усім охочим бойову та травматичну вогнепальну зброю, легке озброєння з можливістю їх доставки в обласні центри та окремі міста України. Інформація про такі платформи активно поширюється через популярні соціальні мережі.

Наведені обставини свідчать про необхідність активізації зусиль правоохоронних органів, зокрема військової контррозвідки Служби безпеки України, Департаменту карного розшуку та Департаменту стратегічних розслідувань Національної поліції в частині проведення комплексу заходів, спрямованих на отримання та перевірку інформації щодо незаконного обігу автоматичної та іншої вогнепальної зброї за участі військовослужбовців, документування таких фактів, встановлення каналів та джерел походження необлікованої зброї, боєприпасів та вибухівки, джерел фінансування незаконної діяльності.

1. Про Концепцію державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю : Указ Президента України від 21.10.2011 № 1000/2011. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1000/2011#Text>.

2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.01.2012 № 53-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2012-%D1%80#Text>.

3. Про затвердження Положення про Департамент стратегічних розслідувань Національної поліції України : наказ Національної поліції України від 23.10.2019 № 1077. URL : <http://tranzit.ltd.ua/nakaz/files/Наказ%20НП%201077%20-%2023102019%20положення%20ДЦР.pdf>.

4. Про схвалення Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 р. № 1126-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2020-%D1%80#Text>.

5. Про затвердження плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю : розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 850-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2022-p#Text>.

6. Мовчан А. В., Созанський Т. І. Характерні ознаки сучасної організованої злочинності за результатами опитування *Socsta*. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 49–56.

7. Сарнавський О. М. Протидія організованій злочинності у військовій сфері: кримінально-правові та організаційно-правові проблеми. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 2. С. 304–306.